Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

21. detsember 2021 *

Eelotsusetaotlus – Tarbijakaitse – Direktiiv 93/13/EMÜ – Ebaõiglased tingimused – Artikli 1 lõige 2 – Kohustuslikel õigusnormidel põhinevad lepingutingimused – Välistamine selle direktiivi reguleerimisalast – Välisvaluutas tagasimakstav laen – Dispositiivsel riigisisesel sättel põhinev lepingutingimus – Selle artikli 1 lõike 2 üle võtmata jätmise mõju – Artikli 3 lõige 1 ja artikli 4 lõige 1 – Tingimuse ebaõiglase laadi kontroll – Artikkel 8 – Selliste riigisiseste õigusnormide vastuvõtmine või säilitamine, millega kindlustatakse tarbijatele kõrgem kaitstuse tase – Direktiivi 93/13 erinevate sätete omavaheline suhestumine

Kohtuasjas C-243/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Polymeles Protodikeio Athinon (Ateena esimese astme kohus, Kreeka) 5. mai 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 5. juunil 2020, menetluses

DP,

SG

versus

Trapeza Peiraios AE,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: Euroopa Kohtu asepresident L. Bay Larsen kuuenda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud N. Jääskinen (ettekandja) ja M. Safjan,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– DP ja SG, esindaja: *dikigoros* V. Kontogiannis,

– Trapeza Peiraios AE, esindaja: *dikigoros* S. Spyropoulos,

* Kohtumenetluse keel: kreeka.

– Kreeka valitsus, esindajad: V. Karra, S. Charitaki ja A. Magrippi,

– Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek, J. Vláčil ja S. Šindelková,

– Euroopa Komisjon, esindajad: N. Ruiz García ja A. Katsimerou,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artikli 1 lõiget 2, artikli 3 lõiget 1, artikli 4 lõiget 1 ja artiklit 8.

2 Taotlus on esitatud DP ja SG ning Trapeza Peiraios AE vahelises kohtuvaidluses, mille ese on eurodes nomineeritud laenulepingu lisades toodud tingimuste, millega euro asendati Šveitsi frangiga, väidetav ebaõiglane laad.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 93/13 kaheteistkümnes ja kolmeteistkümnes põhjendus on sõnastatud järgmiselt:

„praegused siseriiklikud õigusaktid võimaldavad ette näha üksnes osalist ühtlustamist; käesolev direktiiv hõlmab eelkõige ainult neid lepingutingimusi, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud; liikmesriikidel peaks olema võimalus asutamislepingu sätteid arvesse võttes kindlustada tarbijatele kõrgem kaitstuse tase siseriiklike õigusnormide abil, mis on käesoleva direktiiviga ettenähtud õigusnormidest rangemad;

eeldatakse, et liikmesriikide […] õigusnormid, millega vahetult või kaudselt määratakse kindlaks tarbijalepingute tingimused, ei sisalda ebaõiglasi tingimusi; seetõttu tundub, et käesoleva direktiiviga ei ole vaja reguleerida tingimusi, mis tulenevad kohustuslikest […] õigusnormidest või rahvusvahelistest konventsioonidest, millega liikmesriigid või ühendus on ühinenud; sõnastus „kohustuslikud […] õigusnormid“ artikli 1 lõikes 2 hõlmab ka lepinguosaliste suhtes seadusega ettenähtud korras kohaldatavaid eeskirju, kui ei ole kokku lepitud teisiti“. [Mõiste „põhikirjasätted või õigusnormid“ asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „õigusnormid“.]

4 Selle direktiivi artikli 1 lõikes 2 on ette nähtud järgmist:

„Lepingutingimused, mis põhinevad kohustuslikel […] õigusnormidel ning nende rahvusvaheliste konventsioonide sätetel või põhimõtetel, millega liikmesriigid või ühendus on ühinenud, eelkõige transpordi valdkonnas, ei kuulu käesoleva direktiivi reguleerimisalasse.“

5 Nimetatud direktiivi artikli 1 lõike 2 kreekakeelses versioonis on teine lõik, mis on sõnastatud järgmiselt:

„sõnastus „kohustuslikud […] õigusnormid“ artikli 1 lõikes 2 hõlmab ka lepinguosaliste suhtes seadusega ettenähtud korras kohaldatavaid eeskirju, kui ei ole kokku lepitud teisiti.“

6 Direktiivi 93/13 artikli 3 lõikes 1 on sätestatud järgmist:

„Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.“

7 Selle direktiivi artiklis 4 on ette nähtud järgmist:

„1. Ilma et see piiraks artikli 7 kohaldamist, võetakse lepingutingimuse hindamisel arvesse lepingu sõlmimise objektiks oleva kauba või teenuse laad ning viidatakse lepingu sõlmimisel kõigile sellega kaasnevatele asjaoludele ning kõigile teistele kõnealuse või muu lepingu tingimustele, millest see sõltub.

2. Tingimuste õiglase või ebaõiglase iseloomu hindamine ei ole seotud lepingu põhiobjekti mõiste[ega hinna ja tasu sobivusega vastusooritusena pakutavate teenuste või kauba eest], kui kõnealused tingimused on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.“ [Täpsustatud sõnastus.]

8 Nimetatud direktiivi artikkel 8 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid võivad käesoleva direktiivi reguleerimisalas vastu võtta või säilitada asutamislepingule vastavad rangemad sätted, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase.“

Kreeka õigus

9 Tsiviilseadustiku (Astikos Kodikas) artiklis 291 on ette nähtud järgmist:

„Kui ei ole kokku lepitud teisiti, on võlgnikul seoses välisvaluutas nomineeritud rahalise võlaga, mis tuleb tasuda Kreekas, õigus maksta vastava makse tegemise kohas ja ajal kehtiva välisvaluuta vahetuskursi alusel omavääringus.“

10 16. novembri 1994. aasta seaduse 2251/1994 tarbijakaitse kohta (*FEK A’* 191), millega võeti Kreeka õigusesse üle direktiiv 93/13, artikli 2 lõike 6 põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis on sätestatud järgmist (edaspidi „seadus 2251/1994“):

„Lepingu tüüptingimused, mille tagajärjel oluliselt häiritakse lepingupoolte õiguste ja kohustuste tasakaalu tarbija kahjuks, on keelatud ja tühised. Lepingus sisalduva tüüptingimuse ebaõiglase laadi hindamisel võetakse arvesse lepingu esemeks oleva kauba või teenuse laadi, lepingu eesmärki, kõiki lepingu sõlmimisega seotud konkreetseid asjaolusid ning kõiki teisi kõnealuse või muu lepingu tingimusi, millest see sõltub.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

11 Põhikohtuasja hagejad on kaks tarbijat, kes elavad Kreekas, kus nad saavad tulu eurodes. 3. septembril 2004 sõlmisid nad selles liikmesriigis asuva panga Trapeza Peiraiosega 30 aastaks kinnisvaralaenulepingu. See laenuleping oli nomineeritud eurodes ja selle suhtes kohaldati muutuvat intressimäära, mis oli kindlaks määratud 360 päeva Euribori intressimäära alusel.

12 Pooled kirjutasid 26. märtsil 2007 ja 25. juunil 2007 alla kahele lepingu lisale, et konverteerida algul eurodes nomineeritud laenuleping Šveitsi frankidesse. Neis lisades on esiteks ette nähtud, et tasumisele kuuluv laenujääk makstakse tagasi Šveitsi frankides, ja et teiseks arvutatakse intress kolme esimese aasta jooksul fikseeritud intressimäära alusel, seejärel muutuva Šveitsi frangi 360 päeva LIBORi intressimäära alusel.

13 Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust nähtub, et nimetatud lisa punkti 4.5 kohaselt „toimub laenu tagasimaksmine võlgniku poolt kas samas valuutas või Šveitsi frankides väljendatud summale vastavas summas eurodes, kusjuures see summa arvutatakse igakuiste maksete tegemise päeval asjaomase valuuta vahetuskursi alusel, mis tuleneb pankadevahelisest valuutaturu vahetuskursist. See kurss on kõrgem tegelikust kursist, millega pank Šveitsi franki müüb ja mis on toodud panga jooksvate valuutavahetuskursside teatises.“

14 Nimetatud lisas oleva punkti 8.1 lõikes 3 on sätestatud, et „laenulepingu ülesütlemisel jätab pank lisaks kõnesolevas lepingus ette nähtud tagajärgedele endale õiguse (ilma et ta oleks selleks kohustatud) konverteerima kogu tasumisele kuuluva laenujäägi eurodesse tegeliku vahetuskursi alusel, millega pank müüb Šveitsi franki ja mis on toodud panga jooksvate valuutavahetuskursside teatises, ning lisada tasumisele kuuluvale laenujäägile viivis, mis koosneb panga kinnisvaralaenude suhtes kohaldatavast baasintressimäärast, marginaalist ja seaduse 128/75 alusel tehtavast mahaarvamisest, millele lisandub 2,5%. Kui kehtib kõrgema määraga intress, siis kohaldatakse seda intressimäära.“

15 Põhikohtuasja hagejad esitasid 17. septembril 2018 Trapeza Peiraiose vastu hagi eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Polymeles Protodikeio Athinonile (Ateena esimese astme kohus, Kreeka) peamiselt esiteks nimetatud lisade tühistamiseks ja teiseks neile eelnenud olukorra taastamiseks. Oma nõuete toetuseks väidavad nad eelkõige, et eespool nimetatud tingimus 4.5 ja tingimuse 8.1 lõige 3 (edaspidi „vaidlusalused tingimused“) on ebaõiglased ning seega seaduse 2251/1994 artikli 2 alusel tühised. Nende arvates julgustas pank neid laenulepingut muutma ilma, et ta oleks neid teavitanud neil lasuvast vahetuskursi riskist, olgugi et neil puudusid vajalikud teadmised sellest riskist aru saamiseks.

16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et vaidlusalustes tingimustes on sisuliselt üle võetud tsiviilseadustiku artikli 291 sisu, mis lubab laenuvõtjal, kui ei ole kokku lepitud teisiti, tasuda Kreekas oma välisvaluutas nomineeritud võlg kas selles valuutas või riigi omavääringus vastava makse tegemise kohas ja ajal kehtiva nimetatud valuuta vahetuskursi alusel.

17 Seetõttu tekib sellel kohtul küsimus, kas ta saab kontrollida, kas vaidlusalused tingimused on ebaõiglased, kuivõrd direktiivi 93/13 artikli 1 lõikega 2 on direktiivi reguleerimisalast välja jäetud „lepingutingimused, mis põhinevad kohustuslikel õigusnormidel“.

18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab lisaks, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 kreekakeelses versiooni kohaselt jääb kontrolli alt välja dispositiivsetel õigusnormidel põhinevate lepingutingimuste ebaõiglane laad ning et seda sätet ei ole seaduses 2251/1994, millega võetakse Kreeka õigusesse üle direktiiv 93/13, sõnaselgelt korratud.

19 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Kreeka kohtupraktikas esineb lahknevusi küsimuses, kas juhul, kui puudub liikmesriigi õigusnorm, mis sõnaselgelt sisaldaks direktiivi 93/13 artikli 1 lõikes 2 esitatud välistamist, võib liikmesriigi õigusnorme siiski tõlgendada nii, et nendega võetakse see direktiiv üle, mistõttu on võimatu kontrollida, kas lepingutingimus, mis piirdub niisuguse dispositiivse õigusnormi kordamisega nagu tsiviilseadustiku artikkel 291, on ebaõiglane.

20 Nii nähtub eelotsusetaotlusest, et Areios Pagose (Kreeka kassatsioonikohus) täiskogu otsustas oma otsuses nr 4/2019, et kuigi seda ei ole konkreetse ja sõnaselge sättega Kreeka õigusesse üle võetud, on direktiivi 93/13 artikli 1 lõikes 2 ette nähtud välistamine liidu õiguse ja selle direktiivi eesmärgiga kooskõlas oleva tõlgenduse alusel siiski seaduse 2251/1994 artikli 2 lõike 6 osa. Selles kohtuotsuses on märgitud, et „kui vaidlusalune lepingutingimus põhineb kohustuslikul või dispositiivsel riigisisesel õigusnormil, siis on juba selle määratlusest tulenevalt mõeldamatu, et lepinguosaliste vaheline tasakaal on häiritud või et tingimus oleks ebaõiglane. Seega jääb selline tingimus kohe seaduse 2251/1994 kohaldamisalast välja“. Nimetatud kohtuotsuses on täpsustatud, et see kehtib kinnisvaralaenulepingu sellise tingimuse puhul, mis peegeldab tsiviilseadustiku artikli 291 sisu.

21 Eelotsusetaotluses on märgitud, et sellise tõlgendusega ei nõustutud siiski üksmeelselt. Areios Pagoses (kassatsioonikohus) esitatud vähemusarvamuse kohaselt ei saa asuda seisukohale, et seaduse 2251/1994 artikli 2 lõige 6 sisaldab direktiivi 93/13 artikli 1 lõikes 2 ette nähtud välistamist, kuna lepingutingimuse ebaõiglase laadi kontrolli erandeid tuleb tõlgendada kitsalt. Nimetatud vähemusarvamus tugineb asjaolule, et nagu nähtub selle direktiivi kaheteistkümnendast põhjendusest ja artiklist 8, on selle direktiiviga läbi viidud vaid osaline ja minimaalne ühtlustamine, jättes liikmesriikidele võimaluse pakkuda tarbijatele kõrgemat kaitsetaset. Kreeka seadusandja jättis sel eesmärgil nimetatud direktiivi ülevõtmisel tahtlikult üle võtmata välistamise, mis on ette nähtud selle artikli 1 lõikes 2. Seaduse 2251/1994 artikli 2 lõike 6 teistsugune tõlgendus oleks vastuolus Kreeka seadusandja tahtega pakkuda tarbijatele kõrgendatud kaitset ning kujutaks endast vastuvõetamatut *contra legem* tõlgendust.

22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et tema enda liikmed ühinevad valdavalt viimati nimetatud arvamusega ja leiavad, et Kreeka kohtud võivad kontrollida, kas direktiivi 93/13 artikli 1 lõikes 2 osutatud tingimused on ebaõiglased, kuna Kreeka seadusandja ei ole selles sättes nimetatud erandit riigisisesesse õigusesse üle võtnud.

23 Neil asjaoludel otsustas Polymeles Protodikeio Athinon (Ateena esimese astme kohus mitmeliikmelises koosseisus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi 93/13 artiklit 8, milles on ette nähtud, et liikmesriigid võivad vastu võtta rangemad sätted, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase, tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik võib jätta direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 oma riigisisesesse õiguskorda üle võtmata ja lubada kohtul kontrollida tingimusi, mis kordavad imperatiivsetes või dispositiivsetes õigusnormides sätestatut?

2. Kas võib asuda seisukohale, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 esimene ja teine lõik, mida ei ole küll Kreeka õigusesse sõnaselgelt üle võetud, on vastavalt selle direktiivi artikli 3 lõike 1 ja artikli 4 lõike 1 sisule üle võetud kaudselt, kui see sisu on üle võetud seaduse 225[1]/1994 artikli [2] lõikesse [6]?

3. Kas mõiste „ebaõiglased tingimused“ ja nende ulatus niisugusena, nagu need on määratletud direktiivi 93/13 artikli 3 lõikes 1 ja artikli 4 lõikes 1, hõlmab selle direktiivi artikli 1 lõike 2 esimeses ja teises lõigus sätestatud erandit?

4. Kas tarbija ja krediidiasutuse vahel sõlmitud krediidilepingu tingimuse, mis kajastab liikmesriigi dispositiivse õigusnormi sisu, võib allutada lepingu tüüptingimuste ebaõiglase laadi kontrollile vastavalt direktiivi 93/13 sätetele, kui selle tingimuse suhtes ei ole eraldi kokku lepitud?“

Eelotsuse küsimused

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

24 Trapeza Peiraios väidab, et nii eelotsusetaotlus kui ka kõik esitatud küsimused on seotud mitme vastuvõetamatuse alusega. Ta väidab esiteks sisuliselt, et sellel taotlusel puudub igasugune seos põhikohtuasja esemega, ja palub Euroopa Kohtul anda nõuandev arvamus. Teiseks on Areios Pagos (kassatsioonikohus) juba lõpetanud debati kohtupraktikas, mida on nimetatud eelotsusetaotluses mainitud, ning Euroopa Kohus ei ole pädev otsustama, kuidas tõlgendada riigisiseseid õigusnorme, millele põhikohtuasja hagejad on ainsana tuginenud. Kolmandaks on eelotsusetaotluse esitanud kohtu teatavad küsimused ebatäpsed või isegi arusaamatud.

25 Seoses sellega tuleb korrata, et vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale on üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval liikmesriigi kohtul õigus kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii eelotsusetaotluse vajalikkust asjas otsuse tegemiseks kui ka nende küsimuste asjakohasust, mis ta Euroopa Kohtule esitab ja mille asjasse puutuvust eeldatakse. Seega, kui küsimused on esitatud liidu õigusnormi tõlgendamise või kehtivuse kohta, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud vastama, välja arvatud juhul, kui ilmneb, et taotletud tõlgendamine ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, või ka juhul, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada faktilised või õiguslikud asjaolud, mis on vajalikud nimetatud küsimustele tarviliku vastuse andmiseks (2. septembri 2021. aasta kohtuotsus OTP Jelzálogbank jt, C-932/19, EU:C:2021:673, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

26 Samuti on selge, et ELTL artiklis 267 sätestatud menetluses, mis põhineb liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu ülesannete selgel eristamisel, on ainult liikmesriigi kohus pädev tõlgendama ja kohaldama liikmesriigi õigusnorme, samas kui Euroopa Kohus on konkreetselt pädev otsustama üksnes liidu õigusnormide tõlgenduse või kehtivuse üle, lähtudes faktilistest asjaoludest, mille liikmesriigi kohus on talle esitanud (vt selle kohta 29. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 10. juuni 2021. aasta kohtuotsus Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg), C-303/20, EU:C:2021:479, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib käesolevas asjas mitme liidu õiguse sätte tähenduse ja ulatuse kohta selleks, et teha kindlaks, kas ta võib direktiivi 93/13 alusel asuda hindama, kas vaidlusalused lepingutingimused on ebaõiglased. Ta palub nimelt Euroopa Kohtul tõlgendada selle direktiivi artikli 1 lõiget 2, artikli 3 lõiget 1, artikli 4 lõiget 1 ja artiklit 8, täpsustades, et seaduse 2251/1994, millele põhikohtuasja hagejad konkreetselt viitavad, eesmärk on võtta nimetatud direktiiv üle Kreeka õiguskorda. Lisaks on nimetatud kohus piisavalt selgelt ja täpselt kirjeldanud põhikohtuasja aluseks olevaid faktilisi asjaolusid ning selle õiguslikku raamistikku, millest nähtub, et esitatud küsimused on vaidluse esemega seotud ega ole hüpoteetilised.

28 Sellest tuleneb, et eelotsusetaotlus on vastuvõetav.

Sisulised küsimused

Neljas eelotsuse küsimus

29 Neljanda küsimusega, mida tuleb analüüsida esimesena, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 93/13 artikli 1 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et see jätab selle direktiivi reguleerimisalast välja tingimuse, mis on lisatud müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingule ja mis põhineb dispositiivsel õigusnormil, see tähendab sellisel normil, mis kuulub automaatselt kohaldamisele, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, isegi kui nimetatud tingimuse suhtes ei ole eraldi kokku lepitud.

30 Sellega seoses tuleb korrata, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõikega 2 on selle direktiivi reguleerimisalast välja jäetud sellised lepingutingimused, mis põhinevad „kohustuslikel õigusnormidel“, mis on väljend, mis selle direktiivi kolmeteistkümnendat põhjendust arvestades hõlmab ühtaegu nii liikmesriigi õigusnorme, mida kohaldatakse lepingupoolte suhtes nende tahtest sõltumata, kui ka neid, mis on dispositiivsed, see tähendab neid, mis kuuluvad automaatselt kohaldamisele, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti (2. septembri 2021. aasta kohtuotsus OTP Jelzálogbank jt, C-932/19, EU:C:2021:673, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

31 Sellega seoses tuleb rõhutada, et direktiivi 93/13 kreekakeelne versioon on ainus, milles artikli 1 lõige 2 sisaldab teist lõiku, mille sõnastus vastab selle direktiivi kolmeteistkümnenda põhjenduse lõpuosale, mille kohaselt selles sättes esinev väljend „kohustuslikud õigusnormid“ „hõlmab ka eeskirju, mida vastavalt seadusele kohaldatakse lepingupoolte suhtes, kui ei ole kokku lepitud teisiti“.

32 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb siiski, et liidu sätte ühes keeleversioonis kasutatud sõnastus ei saa olla selle sätte tõlgendamise ainus alus ja sellele keeleversioonile ei saa tõlgendamisel anda muude keeleversioonide ees eelist. Nimelt tuleb liidu õigusnorme tõlgendada ja kohaldada ühetaoliselt, arvestades liidu kõigis keeltes kehtivaid versioone. Kui liidu õigusakti eri keeleversioonides on erinevusi, tuleb asjaomast sätet tõlgendades lähtuda selle õigusakti, mille osaks need on, üldisest ülesehitusest ja eesmärgist (9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Banca Transilvania, C-81/19, EU:C:2020:532, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).

33 Direktiivi 93/13 üldise ülesehituse kohta on Euroopa Kohus otsustanud, et selle direktiivi artikli 1 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et lepingutingimus, suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, vaid mis põhineb normil, mis on liikmesriigi õiguse kohaselt lepingupoolte suhtes kohaldatav, kui selles osas ei ole kokku lepitud teisiti, ei kuulu selle direktiivi reguleerimisalasse (9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Banca Transilvania, C-81/19, EU:C:2020:532, punkt 37).

34 Euroopa Kohus on sellega seoses täpsustanud, et asjaolu, et lepingutingimuse suhtes, mis põhineb direktiivi 93/13 artikli 1 lõikega 2 hõlmatud sättel, suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, ei mõjuta selle tingimuse asjaomase direktiivi reguleerimisalast väljajätmist. Nimelt näeb direktiivi 93/13 artikli 3 lõige 1 ette, et eraldi kokku leppimata jätmine on tingimuse ebaõiglase laadi kontrolli algatamise tingimus, mis aga ei leia aset, kui lepingutingimus ei kuulu selle reguleerimisalasse (9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Banca Transilvania, C-81/19, EU:C:2020:532, punkt 36).

35 Direktiivi 93/13 eesmärgi kohta on Euroopa Kohus korduvalt otsustanud, et selle direktiivi artikli 1 lõikest 2 tulenev selle direktiivi korra kohaldamisalast väljajätmine on põhjendatud asjaoluga, et põhimõtteliselt on õiguspärane eeldada, et liikmesriigi seadusandja on kehtestanud tasakaalu teatud lepingute poolte kõigi õiguste ja kohustuste vahel – tasakaal, mida liidu seadusandja on sõnaselgelt soovinud säilitada (10. juuni 2021. aasta kohtuotsus Prima banka Slovensko, C-192/20, EU:C:2021:480, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika). Lisaks sellele täpsustas Euroopa Kohus, et tingimus, mille kohaselt selline tasakaal on saavutatud, ei kujuta endast nimetatud artikli 1 lõikes 2 sätestatud väljajätmise kohaldamise tingimust, vaid sellise välistamise põhjendust (vt selle kohta 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Banca Transilvania, C-81/19, EU:C:2020:532, punkt 27, ning 14. oktoobri 2021. aasta kohtumäärus NSV ja NM, C-87/21, ei avaldata, EU:C:2021:860, punkt 31).

36 Punktides 33–35 esitatud kaalutlustest tuleneb, et liikmesriigi kohtud ei saa direktiivi 93/13 arvesse võttes kontrollida, kas müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus olev tingimus on ebaõiglane, isegi kui selle suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, kui see tingimus põhineb õigusnormil, mis on „kohustuslik“ nimetatud direktiivi artikli 1 lõike 2 tähenduses, kuivõrd see mõiste hõlmab samal ajal nii sellist sätet, mida kohaldatakse lepingupoolte vahel nende tahtest sõltumata, kui ka sätet, mis on dispositiivne, see tähendab, mis kuulub automaatselt kohaldamisele, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 30 viidatud kohtupraktikale.

37 Liikmesriigi kohtud, kelle poole on pöördutud, peavad kontrollima, kas asjaomane tingimus kuulub direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 kohaldamisalasse, lähtudes Euroopa Kohtu määratletud kriteeriumidest, see tähendab võttes arvesse asjaomaste laenulepingute laadi, üldist ülesehitust ja tingimusi ning nende õiguslikku ja faktilist konteksti, võttes arvesse asjaolu, et arvestades eeskätt direktiivi eesmärki, milleks on tarbijate kaitse müüjate ja teenuseosutajate ning tarbijate vahelistesse lepingutesse lisatud ebaõiglaste tingimuste eest, tuleb direktiivi artikli 1 lõikes 2 ette nähtud erandit tõlgendada kitsalt (vt selle kohta 20. septembri 2017. aasta kohtuotsus Andriciuc jt, C-186/16, EU:C:2017:703, punktid 30 ja 31).

38 Käesoleval juhul leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et vaidlusalused lepingutingimused, mis näivad olevat asjaomase laenulepingu poolte vahel eraldi kokku leppimata, kordavad tsiviilseadustiku artikli 291 sisu, mida ta kvalifitseerib dispositiivseks õigusnormiks.

39 Tuleb siiski korrata, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on käesoleva kohtuotsuse punktis 37 nimetatud kriteeriume kohaldades hinnata, kas kõik tema menetluses vaidlustatud lepingutingimused peegeldavad tegelikult liikmesriigi õiguse sätteid, mis on direktiivi 93/13

artikli 1 lõike 2 tähenduses kohustuslikud, teades, et tingimusi, mida selliselt ei kvalifitseerita, ei saa sel alusel selle direktiivi reguleerimisalast välja jätta. Asjaolu, et teatud tingimused, mis sellistel õigusnormidel põhinevad, jäävad direktiivi 93/13 reguleerimisalast välja, ei tähenda, et liikmesriigi kohus ei saaks hinnata teiste samas lepingus olevate tingimuste kehtivust, mida õigusnormides ei ole nimetatud (20. septembri 2018. aasta kohtuotsus OTP Bank ja OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, punkt 66).

40 Eeltoodut arvestades tuleb neljandale küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et see jätab selle direktiivi reguleerimisalast välja tingimuse, mis sisaldub müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus ja mis põhineb liikmesriigi dispositiivsel õigusnormil, see tähendab, mis kuulub kohaldamisele automaatselt, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, isegi kui nimetatud tingimuse suhtes ei ole eraldi kokku lepitud.

Teine ja kolmas eelotsuse küsimus

41 Teise ja kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 93/13 artikli 1 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtud on kohustatud direktiivi reguleerimisalast välja jätma artikli 1 lõikes 2 nimetatud tingimused, isegi kui seda sätet ei ole selle liikmesriigi õiguskorda formaalselt üle võetud, ja kas sellisel juhul võivad liikmesriigi kohtud asuda seisukohale, et nimetatud artikli 1 lõige 2 on liikmesriigi õiguskorda üle võetud kaudselt, võttes üle selle direktiivi artikli 3 lõike 1 ja artikli 4 lõike 1.

42 See küsimus põhineb eeldusel, et kuna direktiivi 93/13 artikli 1 lõiget 2 ei ole sõnaselgelt korratud Kreeka õigusnormides, millega need üle võeti, otsustas Areios Pagos (kassatsioonikohus) liikmesriigi õiguse tõlgenduse alusel, mida peetakse selle direktiiviga kooskõlas olevaks, et nimetatud direktiivi artikli 1 lõikes 2 osutatud direktiivi reguleerimisalast väljajätmine esineb nimetatud õigusaktis kaudselt, kuna see välistamine on osa seaduse 2251/1994 artikli 2 lõikest 6, millega võeti üle nimetatud direktiivi artikli 3 lõige 1 ja artikli 4 lõige 1.

43 Kõigepealt tuleb direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 liikmesriigi õigusesse üle võtmata jätmise tagajärgede kohta rõhutada, et selle direktiivi sätteid kohaldatakse üksnes sellistel juhtudel, mida ei ole direktiivi reguleerimisalast välja jäetud, eelkõige tulenevalt selle artikli 1 lõikega 2 kehtestatud erandist, selles määratletud tingimustel (vt selle kohta 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Mikrokasa ja Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty, C-779/18, EU:C:2020:236, punkt 50, ning 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Banca Transilvania, C-81/19, EU:C:2020:532, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

44 Seejärel tuleb tõdeda, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõige 2 jätab selle reguleerimisalast välja tingimused, millele selles sättes on osutatud, eelkõige lepingutingimused, mis põhinevad kohustuslikel õigusnormidel. Järelikult, vaatamata sellele, et artikli 1 lõiget 2 ei ole ehk mõne liikmesriigi õiguskorda üle võetud, on siiski nii, et liidu õiguses ei ole ette nähtud, et niisuguste lepingutingimuste ja kaudselt nendes väljenduvate liikmesriigi kohustuslike sätete vastavust kontrollitakse selle direktiivi nõudeid silmas pidades.

45 Nimelt ei saa selline üle võtmata jätmine muuta direktiivi 93/13 reguleerimisala, mis peab põhimõtteliselt olema kõigis liikmesriikides sama, välja arvatud liidu õigusega lubatud kohandused. Viimati nimetatud küsimuses tuleb meenutada, et liikmesriikidele jääb eelkõige võimalus kohaldada nimetatud direktiivi sätteid liikmesriigi õiguse normidena olukordades, mis

ei kuulu direktiivi reguleerimisalasse, tingimusel et see on kooskõlas direktiivi eesmärkidega ja aluslepingutega (vt selle kohta 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus Condominio di Milano, via Meda, C-329/19, EU:C:2020:263, punktid 32–38).

46 Lõpuks, võttes arvesse põhikohtuasja konteksti, nagu see on esitatud käesoleva kohtuotsuse punktides 18–22 ja 42, tuleb analüüsida, kas juhul, kui direktiivi 93/13 artikli 1 lõiget 2 ei ole liikmesriigi õiguskorda sõnaselgelt üle võetud, võttes vastu sellekohase sõnaselge ja spetsiifilise õigusnormi, võivad liikmesriigi kohtud võtta arvesse või isegi peavad võtma arvesse, et nimetatud säte on üle võetud kaudselt, võttes vastu liikmesriigi sätted, millega võeti üle selle direktiivi artikli 3 lõige 1 ja artikli 4 lõige 1.

47 Sellega seoses tuleb rõhutada, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõige 2 piirab selle direktiiviga kehtestatud ebaõiglaste tingimuste kaitse süsteemi kohaldamisala, samas kui direktiivi artiklid 3 ja 4 käsitlevad vastavalt ebaõiglaste tingimuste mõistet ja selliste tingimuste ebaõiglase laadi hindamise ulatust nimetatud direktiivi raames.

48 Lisaks, nagu Euroopa Kohus on juba otsustanud, on mis tahes liidu õiguse instrument konkreetsele olukorrale kohaldatav üksnes siis, kui see olukord kuulub selle instrumendi kohaldamisalasse (14. aprilli 2021. aasta kohtumäärus Credit Europe Ipotecar IFN ja Credit Europe Bank, C-364/19, EU:C:2021:306, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 14. oktoobri 2021. aasta kohtumäärus NSV ja NM, C-87/21, ei avaldata, EU:C:2021:860, punkt 37). Lisaks nähtub konkreetsemalt direktiivi 93/13 ülesehitusest endast selgelt, et lepingutingimuse ebaõiglase laadi võimalik hindamine direktiivi sätete ja eelkõige selle artiklite 3 ja 4 alusel nõuab, et enne tuleb kindlaks teha, kas asjaomane lepingutingimus kuulub selle direktiivi reguleerimisalasse, eelkõige arvestades selle reguleerimisalast väljajätmist, mis on sätestatud nimetatud direktiivi artikli 1 lõikes 2 (vt selle kohta 10. juuni 2021. aasta kohtuotsus BNP Paribas Personal Finance, C-609/19, EU:C:2021:469, punktid 23 ja 26; 14. aprilli 2021. aasta kohtumäärus Credit Europe Ipotecar IFN ja Credit Europe Bank, C-364/19, EU:C:2021:306, punkt 33, ning 14. oktoobri 2021. aasta kohtumäärus NSV ja NM, C-87/21, ei avaldata, EU:C:2021:860, punkt 38).

49 Seega, kui direktiivi 93/13 artikli 1 lõiget 2, mille eesmärk on määratleda selle reguleerimisala, ei ole liikmesriigi õiguskorda sõnaselgelt ja konkreetselt üle võetud, ei saa selle liikmesriigi kohtud asuda seisukohale, et see säte lisati sellesse kaudselt selle direktiivi artikli 3 lõike 1 ja artikli 4 lõike 1, mille ese ei ole sama, ülevõtmise teel.

50 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et direktiivi artikli 1 lõikes 2 nimetatud tingimused on selle direktiivi reguleerimisalast välja jäetud, isegi kui nimetatud sätet ei ole liikmesriigi õiguskorda ametlikult üle võetud, ning sellisel juhul ei saa liikmesriigi kohtud asuda seisukohale, et nimetatud artikli 1 lõige 2 on liikmesriigi õigusesse üle võetud kaudselt, võttes üle selle direktiivi artikli 3 lõike 1 ja artikli 4 lõike 1.

Esimene eelotsuse küsimus

51 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 93/13 artiklit 8 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus selliste liikmesriigi õigusnormide vastuvõtmine või säilitamine, mille tagajärjel kohaldatakse selles direktiivis ette nähtud tarbijakaitsesüsteemi selliste tingimuste suhtes, millele on osutatud selle direktiivi artikli 1 lõikes 2.

52 Kõigepealt tuleb tõdeda, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ja põhikohtuasja hagejad näivad olevat ühel meelel selles, et seadusega 2251/1994 direktiivi 93/13 artikli 1 lõikes 2 ette nähtud välistamise Kreeka õigusesse üle võtmata jätmise eesmärk on tõsta direktiivi artikli 8 alusel kaudselt tarbijakaitse taset võrreldes direktiiviga tagatud kaitsega. Trapeza Peiraios ja Kreeka valitsus vaidlevad oma kirjalikes seisukohtades siiski vastu sellele, et liikmesriigi seadusandjal oli selline kavatsus.

53 Sellega seoses tuleb rõhutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab Euroopa Kohus liidu ja liikmesriigi kohtute pädevuse jaotuse raames võtma arvesse eelotsuse küsimuste faktilist ja õiguslikku konteksti nii, nagu seda on eelotsusetaotluses kirjeldatud, ning seega ei saa eelotsusetaotluse läbivaatamisel lähtuda riigisisese õiguse tõlgendusest, millele on tuginenud liikmesriigi valitsus või mõni põhikohtuasja pooltest (vt selle kohta 15. aprilli 2021. aasta kohtuotsus État belge (üleandmisotsusest hilisemad asjaolud), C-194/19, EU:C:2021:270, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

54 Olles seda täpsustanud, tuleb korrata, et direktiivi 93/13 kaheteistkümnendas põhjenduses on märgitud, et selle direktiiviga ühtlustatakse ebaõiglaste tingimuste riigisisest regulatsiooni üksnes osaliselt ja minimaalselt, mistõttu liikmesriikidele jääb võimalus EL toimimise lepingu sätteid arvesse võttes kindlustada tarbijatele kõrgem kaitstuse tase riigisiseste õigusnormide abil, mis on selle direktiiviga ette nähtud õigusnormidest rangemad. Nimetatud direktiivi artikli 8 kohaselt võivad liikmesriigid selle direktiivi reguleerimisalas vastu võtta või säilitada sellele lepingule vastavad rangemad sätted, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase (vt selle kohta 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus Condominio di Milano, via Meda, C-329/19, EU:C:2020:263, punkt 33, ning 3. septembri 2020. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 ja C-252/19, EU:C:2020:631, punkt 84).

55 Direktiivi 93/13 artikli 8 sõnastusest nähtub, et selle sättega liikmesriikidele antud võimalus tarbijakaitse suurendamiseks on kohaldatav „[selle] direktiiviga reguleeritavas valdkonnas“, mis hõlmab tingimusi, mis võivad olla ebaõiglased ja mis sisalduvad müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingutes.

56 Mis puutub direktiivi 93/13 artikli 1 lõikesse 2 koostoimes direktiivi kolmeteistkümnenda põhjendusega, siis jätab see direktiivi reguleerimisalast välja teatavad tarbijalepingute tingimused, eelkõige need, mis põhinevad kohustuslikel õigusnormidel.

57 Direktiivi 93/13 artikli 1 lõige 2 ei mõjuta liikmesriikide võimalust, mis on sätestatud selle direktiivi kaheteistkümnendas põhjenduses ja artiklis 8, tagada tarbijale kõrgem kaitstuse tase liikmesriigi õigusnormide abil, mis on rangemad kui nimetatud direktiivi sätted, võttes arvesse EL toimimise lepingut.

58 3. juuni 2010. aasta kohtuotsuses Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309, punktid 30–35, 40 ja 43), mis käsitles seda, kuidas suhestuvad omavahel artiklis 8 ette nähtud võimalus ja direktiivi 93/13 artikli 4 lõikes 2 sätestatud erand ebaõiglaste tingimuste sisulise kohtuliku kontrolli mehhanismist, otsustas Euroopa Kohus pealegi, olles sedastanud, et artikli 4 lõikes 2 osutatud lepingutingimused kuuluvad direktiivi 93/13 reguleeritavasse valdkonda ning et selle artikkel 8 on seega kohaldatav samuti nimetatud artikli 4 lõikele 2, et nende kahe sättega ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis võimaldavad selliste tingimuste ebaõiglase laadi kohtulikku kontrolli, mis tagab tarbijate kaitstuse kõrgema taseme kui see, mis on kehtestatud selles direktiivis.

59 Euroopa Kohus on hiljuti korranud, et direktiivi 93/13 artikli 4 lõikes 2 osutatud tingimuste puhul nende võimaliku ebaõiglast laadi ei hinnata, aga need kuuluvad siiski selle reguleeritavasse valdkonda direktiivi artikli 8 tähenduses (vt selle kohta 30. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkt 41), ning et riigisisene õigusnorm, mis kehtestab nimetatud artikli 4 lõikes 2 sätestatud erandi kitsama ulatuse, vastab selle direktiivi eesmärgile, mis on tarbijate kaitse (3. septembri 2020. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 ja C-252/19, EU:C:2020:631, punkt 85).

60 Siiski on erinevus direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2, mis jätab selle esemelisest kohaldamisalast välja üht liiki lepingutingimused, ja selle direktiivi artikli 4 lõike 2 vahel, milles ei ole seda kohaldamisala kindlaks määratud, vaid jäetakse ebaõiglase laadi hindamisest välja teist liiki lepingutingimused, mis omakorda kuuluvad selle direktiivi reguleerimisalasse (vt selle kohta 3. juuni 2010. aasta kohtuotsus Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, punkt 32).

61 Seega tuleb tõdeda, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõikes 2 nimetatud tingimused ei kuulu selle direktiiviga reguleeritavasse valdkonda ning järelikult ei ole selle direktiivi artikkel 8 nimetatud artikli 1 lõike 2 suhtes kohaldatav.

62 Seda arvestades tuleb siiski märkida, nagu on korratud käesoleva kohtuotsuse punktis 45, et liikmesriigid võivad kohaldada selle direktiivi sätteid valdkondades, mis ei kuulu selle õigusakti reguleerimisalasse, tingimusel et see on kooskõlas direktiivi eesmärkidega ja aluslepingutega (vt selle kohta 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus Condominio di Milano, via Meda, C-329/19, EU:C:2020:263, punkt 37).

63 Järelikult tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artiklit 8 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus selliste riigisiseste õigusnormide vastuvõtmine või säilitamine, mille tagajärjel kohaldatakse selles direktiivis ette nähtud tarbijakaitsesüsteemi selliste tingimuste suhtes, millele on osutatud selle direktiivi artikli 1 lõikes 2.

Kohtukulud

64 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

1. **Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 1 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et see jätab selle direktiivi reguleerimisalast välja tingimuse, mis sisaldub müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus ja mis põhineb liikmesriigi dispositiivsel õigusnormil, see tähendab, mis kuulub automaatselt kohaldamisele, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, isegi kui nimetatud tingimuse suhtes ei ole eraldi kokku lepitud.**

2. **Direktiivi 93/13 artikli 1 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et direktiivi artikli 1 lõikes 2 nimetatud tingimused on selle direktiivi reguleerimisalast välja jäetud, isegi kui nimetatud sätet ei ole liikmesriigi õiguskorda ametlikult üle võetud, ning sellisel juhul ei saa liikmesriigi kohtud asuda seisukohale, et nimetatud artikli 1 lõige 2 on liikmesriigi õigusesse üle võetud kaudselt, võttes üle selle direktiivi artikli 3 lõike 1 ja artikli 4 lõike 1.**

3. Direktiivi 93/13 artiklit 8 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus selliste riigisiseste õigusnormide vastuvõtmine või säilitamine, mille tagajärjel kohaldatakse direktiiviga ette nähtud tarbijakaitsesüsteemi selliste tingimuste suhtes, millele on osutatud selle direktiivi artikli 1 lõikes 2.

Allkirjad